

FRANCE

FRANCE

YOSHLAR ONGIDA MILLIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI

Toshbotirov Quvonchbek

Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti,
Tarix fakulteti "Milliy go'ya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi"
yo'nalishi 201-guruh talabasi

Xodjayeva Dilorom Yunusovna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti
"Ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi" kafedrasida dotsenti, f.f.n
<https://doi.org/10.5281/zenodo.20521821>

Annotatsiya: Mazkur maqolada globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan sharoitda yoshlar ongida milliy qadriyatlarni shakllantirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Milliy qadriyatlarning mazmun-mohiyati, ularning yoshlar ma'naviy kamolotidagi o'rnini, ta'lim-tarbiya tizimi, oila va mahalla institutlarining bu boradagi vazifalari yoritiladi. Shuningdek, zamonaviy axborot makonining yoshlar dunyoqarashiga ta'siri, milliy o'zlikni anglash va vatanparvarlik tuyg'ularini mustahkamlash masalalari ilmiy asosda tahlil qilinadi. Maqolada milliy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirishning samarali usullari yuzasidan taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: milliy qadriyatlar, yoshlar tarbiyasi, ma'naviyat, milliy o'zlik, vatanparvarlik, globallashuv, ta'lim-tarbiya, madaniy meros, ma'rifat, yoshlar siyosati.

Har bir xalqning taraqqiyoti, avvalo, uning ma'naviy salohiyati va milliy qadriyatlariga bo'lgan munosabati bilan belgilanadi. Milliy qadriyatlar asrlar davomida xalqning hayot tajribasi, urf-odatlarini, an'analari, axloqiy mezonlari va dunyoqarashi asosida shakllanib, avloddan-avlodga meros sifatida o'tib keladi. Aynan shu qadriyatlar millatning o'zligini saqlab qolish, jamiyatda ma'naviy barqarorlikni ta'minlash hamda yosh avlodni komil inson qilib tarbiyalashda muhim omil hisoblanadi. Bugungi globallashuv davrida yoshlar ongida milliy qadriyatlarni shakllantirish masalasi nafaqat pedagogik yoki ma'naviy, balki ijtimoiy-siyosiy ahamiyatga ega bo'lgan dolzarb vazifalardan biriga aylandi.

Yoshlar har qanday jamiyatning ertangi kuni, taraqqiyotining asosiy harakatlantiruvchi kuchidir. Shu bois ularda milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani saqlash, Vatanga muhabbat, ajdodlar merosiga hurmat va umuminsoniy qadriyatlarga sadoqat tuyg'ularini shakllantirish davlat va jamiyat oldidagi ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Milliy qadriyatlar insonning ma'naviy dunyosini boyitibgina qolmay, uni turli mafkuraviy tahdidlar va yot goyalardan himoya qiluvchi mustahkam qalqon vazifasini ham bajaradi.

So'nggi yillarda dunyo miqyosida axborot oqimining keskin ortishi, internet va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi yoshlar ongiga kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. Bir tomondan, bu jarayon bilim olish va dunyoqarashni kengaytirish imkoniyatlarini yaratgan bo'lsa, ikkinchi tomondan, milliy qadriyatlar va an'analardan uzoqlashish xavfini ham yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, ommaviy madaniyatning ayrim salbiy ko'rinishlari yoshlar orasida ma'naviy bo'shliq paydo bo'lishiga sabab bo'lishi mumkin. Shuning uchun yoshlarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash masalasi bugungi kunda har qachongidan ham muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Milliy qadriyatlar deganda xalqning tarixiy taraqqiyoti davomida shakllangan moddiy va ma'naviy boyliklari, urf-odatlar, an'analari, tili, dini, madaniyati va axloqiy me'yorlari tushuniladi. O'zbek xalqining mehmondo'stlik, kattaga hurmat, kichikka izzat, mehr-oqibat, bag'rikenglik, mehnatsevarlik, ornomus va vatanparvarlik kabi fazilatlari milliy qadriyatlarning yorqin namunalari. Ushbu qadriyatlar yoshlar ongida mustahkam o'rin egallagan taqdirdagina jamiyatning ma'naviy poydevori mustahkam bo'ladi.

Yoshlar ongida milliy qadriyatlarni shakllantirish, avvalo, oiladan boshlanadi. Oila inson hayotidagi birinchi tarbiya maskani bo'lib, unda farzandning dunyoqarashi, axloqiy qarashlari va ma'naviy qiyofasi shakllanadi. Ota-onaning shaxsiy namunasi, oiladagi sog'lom muhit, milliy urf-odat va an'analarga hurmat yoshlarning ma'naviy kamolotida muhim rol o'ynaydi. Agar oilada kitobxonlik muhiti mavjud bo'lsa, milliy bayramlar va qadriyatlar qadrlansa, farzandlarda ham ushbu fazilatlar tabiiy ravishda shakllanadi.

Yoshlar tarbiyasida ta'lim muassasalari ham alohida o'rin tutadi. Maktab, akademik litsey, kasb-hunar maktablari va oliy ta'lim muassasalari nafaqat bilim beruvchi, balki ma'naviy tarbiya maskani ham hisoblanadi. Ta'lim jarayonida milliy tarix, adabiyot, san'at va madaniyatga oid bilimlarning chuqur o'rgatilishi yoshlarning milliy o'zligini anglashiga xizmat qiladi. Ayniqsa, buyuk ajdodlarimizning ilmiy va ma'naviy merosini o'rganish yosh avlodda faxr va iftixor tuyg'ularini shakllantiradi. Abu Nasr Forobiy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Mirzo Ulug'bek, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur kabi allomalarning boy merosi yoshlar uchun ma'naviy maktab vazifasini o'taydi.

Milliy qadriyatlarni shakllantirishda mahalla institutining ham o'rni beqiyosdir. Mahalla azaldan xalqimizning o'ziga xos ijtimoiy tarbiya maskani bo'lib kelgan. Unda yoshlar kattalarning hayotiy tajribasidan bahramand bo'lib, jamiyatda yashash qoidalarini o'rganadilar. Mahalla tomonidan tashkil etiladigan

ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, kitobxonlik kechalari, tarixiy obidalarga sayohatlar va uchrashuvlar yoshlarning milliy qadriyatlarga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Bugungi kunda yoshlar ongida milliy qadriyatlarni shakllantirishga to'sqinlik qilayotgan ayrim omillar ham mavjud. Ular orasida ma'naviyatsizlikni targ'ib qiluvchi axborotlar, internetdagi zararli kontentlar, iste'molchilik kayfiyati va individualizm g'oyalarining kuchayishi alohida ahamiyatga ega. Ayrim yoshlar xorijiy madaniyatning tashqi ko'rinishlarini zamonaviylik belgisi sifatida qabul qilib, milliy an'analar va urf-odatlariga befarq munosabatda bo'lishlari kuzatilmoqda. Bu esa milliy o'zlikni anglash jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Shu nuqtai nazardan qaraganda, yoshlarning media madaniyatini oshirish, ularda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Yoshlar internet va ommaviy axborot vositalarida uchraydigan har qanday ma'lumotni tanqidiy tahlil qila olishlari, milliy manfaatlarga zid bo'lgan g'oyalarni farqlashlari lozim. Bunda ta'lim muassasalari, ommaviy axborot vositalari va fuqarolik jamiyati institutlarining hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi.

Yoshlar ongida milliy qadriyatlarni shakllantirishda badiiy adabiyotning o'rni alohida e'tiborga loyiqdir. Kitob inson qalbiga yo'l topadigan eng kuchli ma'naviy vositalardan biridir. Milliy adabiyot namunalarini mutolaa qilish orqali yoshlar xalqning tarixi, madaniyati, orzu-intilishlari va ma'naviy olamini chuqurroq anglaydilar. Ayniqsa, Alisher Navoiy, Abdulla Qodiriy, Cho'lpon, Oybek, Erkin Vohidov va Abdulla Oripov kabi adiblarning asarlari yoshlarni milliy ruhda tarbiyalashda katta ahamiyatga ega.

Milliy qadriyatlar va umuminsoniy qadriyatlar bir-birini inkor etmaydi, aksincha, o'zaro uyg'un holda rivojlanadi. Yoshlar o'z milliy qadriyatlariga sodiq qolgan holda zamonaviy bilim va texnologiyalarni egallashlari, dunyo tajribasidan samarali foydalanishlari zarur. Chunki bugungi taraqqiyot davrida raqobatbardosh avlodni tarbiyalash uchun milliy va umuminsoniy qadriyatlarning uyg'unligi muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston Respublikasida yoshlar siyosatiga alohida e'tibor qaratilayotgani ham milliy qadriyatlarni rivojlantirishning muhim omillaridan biridir. Yoshlarni qo'llab-quvvatlash, ularning ta'lim olishi, kasb-hunar egallashi, bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishi va ma'naviy kamolotini ta'minlashga qaratilgan islohotlar mamlakat taraqqiyotining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu borada amalga oshirilayotgan ma'naviy-ma'rifiy loyihalar yoshlar ongida milliy qadriyatlarga hurmat va sadoqat tuyg'ularini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Milliy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirish jarayoni uzluksiz va tizimli bo'lishi kerak. Bu borada oila, ta'lim muassasalari, mahalla, ommaviy axborot vositalari va jamoat tashkilotlarining hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish, tarixiy va madaniy meros obyektlariga ekskursiyalar uyushtirish, milliy bayram va an'analarni keng targ'ib qilish samarali natijalar beradi.

Xulosa va takliflar

Xulosa qilib aytganda, yoshlar ongida milliy qadriyatlarni shakllantirish bugungi davrning eng dolzarb ma'naviy-ma'rifiy vazifalaridan biridir. Milliy qadriyatlar yoshlarni ma'naviy barkamol, vatanparvar, mas'uliyatli va fidoyi insonlar etib tarbiyalashning muhim omili hisoblanadi. Globallashuv sharoitida milliy o'zlikni saqlab qolish va rivojlantirish uchun yoshlar qalbida tarixiy xotira, milliy g'urur va ma'naviy immunitetni mustahkamlash zarur.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

1. Ta'lim dasturlarida milliy qadriyatlar va ma'naviy merosga oid mavzular ulushini yanada kengaytirish.
2. Yoshlar orasida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan loyihalarni ko'paytirish.
3. Ota-onalar uchun ma'naviy tarbiya bo'yicha maxsus seminar va treninglar tashkil etish.
4. Mahallalarda yoshlar bilan ishlashning innovatsion usullarini joriy etish.
5. Internet va ijtimoiy tarmoqlarda milliy qadriyatlarni targ'ib qiluvchi sifatli kontentlar yaratishni rag'batlantirish.
6. Tarixiy obidalar va madaniy meros maskanlariga yoshlar ekskursiyalarini muntazam tashkil etish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
3. Karimov I.A. Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. – Toshkent: Sharq, 1997.
4. Alisher Navoiy. Mahlub ul-qulub. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2016.
5. Abdulla Avloniy. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
6. O'zbekiston Respublikasining "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonuni.

FRANCE

MODELS AND METHODS IN MODERN SCIENCE
International scientific-online conference

FRANCE

7. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: Adolat, 2023.
8. Vohidov E. Tanlangan asarlar. – Toshkent: Sharq, 2015.
9. Oripov A. Tanlangan asarlar. – Toshkent: O'zbekiston, 2019.
10. Milliy tiklanishdan milliy yuksalish sari. Ilmiy maqolalar to'plami. – Toshkent, 2022.

